

Denne samtale mellem Grundtvig og ungersvenden har også bud til vores samtid. Mit postulat er, at der i de sidste årtier er opstået et urovækkende gab mellem ånd og hånd, her erhvervslivet, et gab, som har sat selvstændighedskulturen under pres.

Men jeg vil godt indlede med nogle overordnede synspunkter om selvstændighedskulturens betydning for derefter at koncentrere mig om indsatsmulighederne på uddannelsesområdet.

Som det vil være nogle bekendt, har en arbejdsgruppe under Venstres folketingsgruppe udarbejdet et 18 siders oplæg som vort bidrag til optakten til denne debat. På den relativt korte tid, jeg har til rådighed, kan jeg naturligvis ikke berøre alle enkelthederne i notatet, men kun anbefale interesserede at rekvirere oplægget.

Men jeg vil finde det naturligt at fremhæve de første par linjer i Venstres oplæg, som definerer de værdier, der efter vores opfattelse kendetegner selvstændighedskulturen: Det er ansvar, det er frihed, det er risikovillighed, det er initiativ, og det er decentralisering, værdier, som også er fundamentale for Venstre. Som jeg antydede allerede i begrundelsen for forespørgslen, afkræver denne definition en dybde og bredde i debatten, som desværre skrantes i dag.

Naturligvis drejer det sig i høj grad om erhvervspolitik og sikring af vores velfærd, men samtidig og ikke mindst drejer det sig om at vække en slumrende bevidsthed i vores såkaldt moderne tid. Vi skal standse den braklægnings af virkelyst, som præger vores tid. Det drejer sig om bevidst at stimulere menneskets iboende trang til under ansvar for helheden at søge grænser og nye løsninger. Det drejer sig om at anspore den konstruktive nysgerrighed og anspore risikovillighed og lysten til at have fod under eget bord.

For nogle år siden udtrykte direktør Peter Wendt det på denne måde i et interview i Information:

»På en eller anden måde er vi kommet i en situation, der er menneskeligt stødende, det, at vi har frataget lønmodtagerne viden om, hvordan man sætter ting i gang. Vi mangler simpelt hen nogle nye husmandssønner.«

Samtidig er en stærk selvstændighedskultur fundamentet for hele vores liberale demokrati. Prøv at se rundt omkring på moder Jord. Den første gerning fra alle diktatorers hånd – røde som sorte, facister som kommunister – har været at likvidere småfabrikker, bønder og hånd-

værkere; tænk på den systematiske udryddelse i Stalins Gulag-lejre. Diktatorer frygter et mangfoldigt erhvervsliv, de ønsker koncentration og kontrol. Vi burde måske ofre denne kobling mellem folkestyre og erhvervsstruktur større bevågenhed også i smørhullet Danmark.

Personligt tror jeg, at et dynamisk og mangfoldigt erhvervsliv præget af mange enheder skaber den optimale forudsætning for et livskraftigt folkestyre. Men det drejer sig også om velfærd. Det burde få alle alarmklokkerne til at ringe i hele Danmark, at vores etableringsrate nu er nede på 5,3 pct. mod EU-gennemsnittet på 12. Det er specielt bekymrende, når man ihukommer Danmarks traditionelle styrke med en erhvervsstruktur præget af mange små virksomheder. Hvor skal fornyelsen og de nye job komme fra, når bladene begynder at visne? Samtidig ved vi, at det næsten udelukkende er de små virksomheder, der skaber nye job.

Det er tankevækkende, at andre dele af kloden oplever en gigantisk vækst i økonomien, i antallet af nye job og nye virksomheder. Se f.eks. på vækst- og etableringsraterne i Kina, Indonesien, Estland, Filippinerne og Tjekkiet. Hvis ikke et lille smørhul som Danmark kender sin besøgelsestid, risikerer vi på sigt at miste markedsandele, og dermed er der placeret en tikkende bombe under vor velfærd.

Vesteuropa og Nordamerika burde også besinde sig på det gamle ord om, at de herskende værdier og foretrukne styreformere følger den økonomiske magt. Derfor bør den vestlige verden kurere en stigende åreforkalkning, hvis vi skal beholde den globale førertrøje og dermed være værdige bannerførere for det liberale demokrati.

Dermed er vi ved uddannelsessystemet. I de sidste 30-40 år har der været en markant tendens til, at flere unge gennemfører længerevarende uddannelsesforløb. Samtidig viser al erfaring, at motivation til at blive selvstændig aftager proportionalt med uddannelsens længde. Jo højere uddannelse, desto mindre lyst til at blive selvstændig. Samtidig ved vi, at miljø og familiebaggrund også har en afgørende indflydelse. Markant flere, der er vokset op i familier med selvstændige erhvervsdrivende, starter egen virksomhed end unge med en klassisk lønmodtagerbaggrund. Her skal vi samtidig have i baghovedet, at med de sidste 25 års konstant fald i antallet af selvstændige bliver rekrutteringsgrundlaget stadig smallere.

På baggrund af den betydning vi i Venstre til-